

NIEUWSBRIEF

Werkgroep Avifauna Drenthe

LAATSTE AD INTERIM

Terwijl we nog wachten op de terugkeer van onze zomergasten zijn de overwintersaars al druk bezig met het zorgen voor nageslacht. Buizerds zijn volop aan het paren, houtduiven en eksters vliegen af en aan met takken in de bek, spechten geven ware timmerconcerten en 's ochtends vroeg is het alweer genieten van een waar vogelconcert. Nu maar hopen dat we in maart niet alsnog een koude aanval krijgen te verwerken.

Het pluimvee heeft weer opgehokt gezeten vanwege een rare redenatie van het ministerie. H5N1 geconstateerd in Engeland. En ja hoor, de trekvogels krijgen direct de schuld. Vele vogelaars zullen op dat moment gedacht hebben: 'Trekvogels??? Welke trekvogels? De trek is nog helemaal niet begonnen!' Ik vind het elke keer weer verbazingwekkend dat er kennelijk geen enkel boerenverstand aanwezig is bij dit soort instanties. Het gevolg kan zijn dat een volgende keer niemand zich meer zal houden aan de opgelegde maatregelen.

De januarimaand zit er weer op, het was een natte maand met veel wind en regen. Dit is terug te zien aan de binnengekomen resultaten van de januaritelling. Het grote voordeel van de zachte wintermaanden is wel dat de midwinter watervogeltelling grote aantallen vogels heeft opgeleverd. Vorig jaar waren vele telgebiedjes bedekt met een laag ijs, nu zijn er zelfs tellers geweest, die voor het eerst sinds jaren op kleine venetjes vogels hebben waargenomen. In deze nieuwsbrief brengt René Oosterhuis u op de

hoogte van het laatste nieuws rondom deze watervogeltelling.

Tevens leest u wat de WAD u dit komende jaar te bieden heeft. De WAD bestaat namelijk 30-jaar! En dat willen we graag met u vieren.

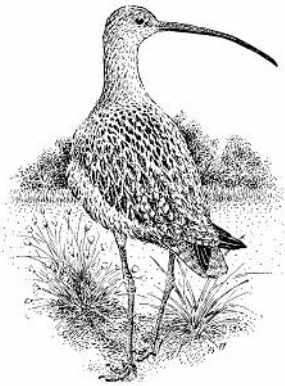
Misschien heeft u aan het kopje boven dit stuk al opgemerkt dat dit de laatste keer is dat ik als voorzitter Ad Interim het woord tot u richt. De nieuwe voorzitter van de WAD is Sjoerd Boonstra. Dus de volgende uitgave van de WAD nieuwsbrief zal beginnen met het stuk 'Van de voorzitter!'

Agaath Kooi

Jaargang 19 (nr. 1): maart 2007

1977-2007 Dertig jaar WAD	3
Oproep Januaritelling	3
Gezocht: lid SOVON-ledenraad	4
Watervogels en Viagra	4
Midwinter watervogeltelling 2007	5
Drentse Soort v/h Jaar 2005: Boomklever.....	6
Drentse Soort v/h Jaar 2006: Watersnip.....	6
Drentse Soort v/h Jaar 2007: Vogels in de Jeneverbes.....	7
Hulp gevraagd: Trekvogels en klimaat.....	8
Jaar van.....de Nachtzwaluw.....	9
Wat is WAD / adressen.....	12

Colofon

De WAD-Nieuwsbrief is een uitgave van de Stichting Werkgroep Avifauna Drenthe en wordt gratis toegezonden aan alle medewerkers van de WAD en SOVON in Drenthe. Tevens wordt de Nieuwsbrief verspreid onder de medewerkers van de Werkgroep Kerkuilen Drenthe.

Voor toezending buiten de hierboven vermelde doelgroep kan een verzoek worden gedaan aan het bestuur van de WAD:

Postbus 431, 9400 AK te Assen.

De Nieuwsbrief dient als informatiebulletin voor de districtscoördinator en vertegenwoordigers van de ledenraad van SOVON voor Drenthe.

De Stichting WAD fungeert als districtsraad voor de vereniging SOVON. De Nieuwsbrief verschijnt vier keer per jaar.

Redactie / vormgeving:

*Sjoerd Boonstra
Grasbeemd 19
9403 MH Assen
info@avifaunadrenthe.nl*

WAD OP HET INTERNET

Op www.avifaunadrenthe.nl kunt u de website van de Werkgroep Avifauna Drenthe vinden. Daar kunt u deze, maar ook alle voorgaande Nieuwsbrieven lezen en eventueel downloaden in PDF-formaat.

INSTUREN KOPIJ

Kopij voor de Nieuwsbrief kan opgestuurd worden naar het redactieadres. Ook is het mogelijk om via de website kopij naar het algemene e-mailadres van de WAD te sturen:

info@avifaunadrenthe.nl.

Onze voorkeur gaat uit naar aanlevering in digitale vorm, liefst via e-mail. Dit kan in tekstformaat, maar ook als WORD-bestanden (.doc). Grafieken en / of tekeningen in JPEG of GIF-formaat (geen BMP). Afbeeldingen kunnen ook in het document worden verwerkt.

AGENDA

17/18 mrt. Ganzen- en zwanentelling
26 maart Bestuursvergadering WAD
23 april Bestuursvergadering WAD
15 mei Kopij Nieuwsbrief juni
21 mei Bestuursvergadering WAD
2 juni 1001-soortendag

Ook iets te melden voor de agenda? Een lezing over vogels of een andere activiteit? Dit kunt u doorgeven op het redactieadres!

OVERGANG ZONDER AFSCHIED

In haar "Laatste Ad Interim" (zie voorzijde) heeft Agaath al aangegeven dat aan haar taak van 'ad interim voorzitter' binnen het bestuur van de WAD een einde komt. Haar insteek is altijd geweest "Ik doe dit tijdelijk, totdat er een nieuwe voorzitter is gevonden". En dat moment is er nu.

Agaath, heel erg bedankt! Het moet voor jou een heerlijk gevoel zijn om weer meer tijd en energie te kunnen steken in andere bezigheden binnen de WAD, zoals coördinator van de januaritellingen. Voor mijzelf betekent dit ook een verandering. Naast de website en de nieuwsbrief is daar ook de taak als voorzitter. Meer dan het wisselen van de wacht, maar een stoel die (eindelijk) weer bezet is. Dat geeft moed en nieuwe energie om samen door te gaan. En dat doen we!

*Sjoerd Boonstra
Voorzitter WAD-bestuur*

1977 -2007 DERTIGJAAR WAD

Dit jaar is het 30 jaar geleden dat de WAD werd opgericht en deze verjaardag willen we niet ongemerkt voorbij laten gaan.

In dit jubileumjaar staan er een aantal bijzondere activiteiten op het programma voor zowel ervaren en beginnende vogelaars:

1. 'Drentse Soort van het Jaar' (voorjaar 2007)
Samen met Veldwerk Nederland werken we dit jaar aan een bijzonder project. Niet een vogelsoort staat centraal in het kader van de 'Drentse Soort van het Jaar', maar een kenmerkende struik in het Drentse landschap: de jeneverbes.
Dit jaar willen we samen onderzoeken welke vogels van deze struik gebruik maken voor voedsel, om een schuilplek te vinden en vooral om als broedplek te gebruiken.
Meedoen kan nog altijd. Voor een aantal gebieden zoeken we nog mensen die mee willen helpen.
Meer informatie over dit project staat elders in deze nieuwsbrief en op de website.

Jeneverbes nabij Dwingelo

2. '1001-soortendag' (zaterdag 2 juni 2007)
Samen met SBB en IVN organiseert de WAD in en rond de SBB-boerderij te Oudemolen een dag boordevol natuuractiviteiten.

's Morgens is er een boeiende presentatie in woord, beeld en geluid, waarin de meest kenmerkende vogelsoorten in het Drentse beekdal en esdorpenlandschap centraal staan. Na de lunch zijn er excursies o.l.v. een gids naar verschillende biotopen.

3. Trekteldag De Haar (zaterdag 6 okt. 2007)
Dit jaar eens niet in Orvelte, maar op het militair oefenterrein De Haar bij Witten (nabij TT-circuit). Behalve de jaarlijkse trektelling zullen er nog een aantal andere activiteiten worden georganiseerd.
4. WAD-avond (november 2007)
Een bijzondere avond als afsluiting van het jubileumjaar. Behalve een aansprekend programma voor een breed publiek is dit ook de avond waarop de 'Drentse Vogelprijs' wordt uitgereikt.
5. Special Drentse Vogels
In een speciale uitgave komen een aantal onverwachte aspecten voor het voetlicht m.b.t. vogels in Drenthe.

Sjoerd Boonstra en Bert Dijkstra

OPROEP JANUARITELLERS

Januaritellers opgelet! Het derde teljaar zit erop. Van 45 tellers heb ik reeds de resultaten mogen ontvangen maar ik mis er ook nog vele!

- - OPROEP - -

Graag z.s.m de formulieren Jaanuaritelling opsturen. Hebt u niet geteld dit jaar, dan dit ook graag doorg even!
Indien telefonisch niet bereikbaar, dan graag mijn antwoordapparaat inspreken.

Zodra ik alle gegevens binnen heb, kunnen we deze invoeren en van start gaan met een analyse van de gegevens.
Net als u ben ook ik erg benieuwd naar de resultaten van 3 jaar tellen volgens de nieuwe methode.

*Agaath Kooi
Coördinator Jaanuaritelling*

GEZOCHT: LIDSOVON-LEDENRAAD

De SOVON Ledenraad is een afvaardiging uit de 20 districten van Nederland, waarvan de leden voor een periode van maximaal acht jaar zitting kunnen hebben. Elk district heeft de mogelijkheid om voor de ledenraad twee mensen beschikbaar te stellen.

Binnen de districten van Nederland en ook voor Drenthe zijn vacatures. Ben je nieuwsgierig en wil je de vogelachterban van Drenthe vertegenwoordigen, geef je op door te bellen of te mailen.

Zelf heb ik bijna acht jaar zitting in de ledenraad en moet conform het reglement in 2008 stoppen. Kortom, hoog tijd om tot deze periode samen de resterende vergaderingen bij te wonen.

Ledenraad SOVON op excursie

De ledenraad vergadert twee maal per jaar waarvan éénmaal in Utrecht (november) en éénmaal op een nader te bepalen mooie plek in Nederland (juni). Hier wordt de vergadering vaak gekoppeld aan een rondleiding door een natuurgebied.

De Ledenraad stelt de begroting, jaarrekening, jaarplan en jaarverslag vast. Eens in de drie à vier jaar heeft de Ledenraad een belangrijke inbreng in de Meerjarenvisie, welke het bestuur vervolgens vaststelt. Maar zelf vind ik 'het rondje langs de districten' erg leuk. Hier verneem je wat er allemaal speelt bij andere districten en kun je tevens Drenthe op de kaart zetten.

Remco Drewes

WATERVOGELS EN VIAGRA

“Wat is dat nu weer?” en “Waar gaat dit nu over?” zult u waarschijnlijk bij het lezen van bovenstaande kopje. “Wat hebben watervogels nu met Viagra te maken? Toch niks?”

Mijn computer denkt er duidelijk anders over. Het zogenaamde SPAM-box filter in mijn computer filtert alle ongewenste e-mail. Zodra het woord Viagra opduikt wordt de mail weggegooid.

Helaas zag mijn computer de tekst midwintertelling ook aan als ongewenst en heeft deze mails weggegooid. Hierdoor heb ik richting een aantal mensen pas laat en misschien naar een aantal ook wel helemaal niet gereageerd. Als dat laatste het geval is, wilt u mij dan uw bericht nogmaals sturen?

Ik ga ervan uit dat het probleem nu opgelost is en mijn pc de mail nu wel binnenlaat.

Mocht u mij een mail sturen met een vraag, dan kunt u altijd bericht terug verwachten. Zeker in de wintermaanden probeer ik binnen een week te reageren op de mail.

Rene Oosterhuis

MIDWINTER WATERVOGELTELLING

Het weekend van 13 en 14 januari 2007 stond in het teken van de midwinter watervogeltelling. De weersomstandigheden waren goed: rustig weer en niet te koud. Veel mensen zijn er dan ook op uit getrokken en afgelopen weken stroomden de gegevens weer binnen.

Naast de vaste tellers heeft de oproep in de WAD-Nieuwsbrief een hoop nieuwe tellers opgeleverd. Het is ons met z'n allen gelukt om nagenoeg alle steekproefgebieden in Drenthe geteld te krijgen!

Op het moment van schrijven van dit verhaal (17 februari) zijn van 230 telgebieden de gegevens binnen.

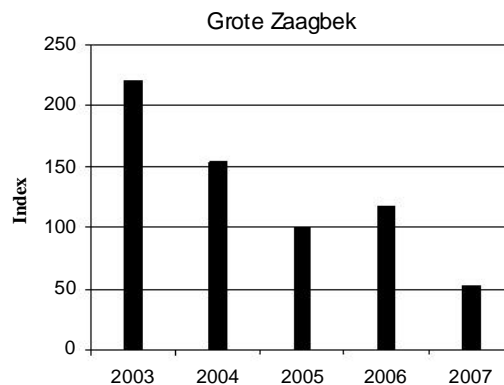
De 230 telgebieden waarvan de gegevens binnen zijn waren samen goed voor zo'n 35.000 vogels. Veruit de algemeenste soort was de Wilde Eend met bijna 13.000 vogels. Dit is een stuk minder dan de ruim 20.000 die er in 2006 werden geteld.

Een aantal soorten doen het de laatste jaren goed. Zo werden er dit jaar -evenals vorig jaar - op 6 plaatsen IJsvogels waargenomen en op meerdere plaatsen Grote Zilverreigers. Een soort die een decennia geleden nog nagenoeg niet voorkwam in Drenthe.

Er zijn ook soorten die de laatste jaren minder worden geteld. Een voorbeeld hiervan is de Grote Zaagbek.

In Figuur 1 is een index gemaakt van het voorkomen van de Grote Zaagbek in de steekproefgebieden over de laatste 5 jaar. Hier is een duidelijke neergaande trend zichtbaar. De

oorzaak is niet duidelijk het kan zijn dat de populatie in aantal achteruitgaat, maar het kan ook zijn dat ze noordelijker overwinteren vanwege de zachte winters.

Figuur 1 Grote Zaagbek (2003-2007)

Graag ontvang ik op zo kort mogelijke termijn ook de gegevens van de mensen die wel geteld hebben, maar dit nog niet ingezonden hebben. Dan kan ik de resterende gegevens verwerken en invoeren in de database van SOVON, zodat de gegevens ook op landelijke schaal gebruikt kunnen worden.

René Oosterhuis

Coördinator Midwinterwatervogeltelling

René Oosterhuis

Nijenoertweg 131

9351 HR Leek

0594-510102

reneoosterhuis@hetnet.nl

De onderrichtaanwezende worden alvast bedankt voor het tellen en inzenden van de gegevens:

M. v.d. Aart, P.M. Arends, P.J. Baas, A. Bartels, B. Bernardus, R. Blaauw, T. Bode, S. Boonstra, K. Bouma, C. Bouwer, G. Bril, E.F.J. van Bruggen, D. Bruins Slot, H. Cleveringa, A. van Dijk, R. Drewes, J. van Ginkel, L. de Groote, J.W. Grotenhuis, D. Haanstra, T. Hansen, C. Heideveld, B. Hoentjen, F.R. ten Hoor, H.J. Huiskes, D. Jensma, K. Kingma, J. Kleine, G.R. Klunder, T. Knegt, A. Kooi, J. Kramer, W. Laning, F. Mager, J. Mager, G. Meijers, B. Mekkes, H. Mekkes, H.A. Moorlag, G. Mulder, M. van Nieff, J. Osinga, R. Penninx, W. Postma, H. Remmerswaal, J. Remmerswaal, D.W. Rijkers, T.J. Rijkers-Wagenaar, J. Santing, J. Schimmel, H.G. van Schuppen, H. Sloots, G.L. Spoek, W.F. Spoelder, I. Sterken, M. Sterken, P. Swierstra, G. Taatgen, J. Treep, P. Troost, F.A. van Vemden, A. v.d. Vijver, F.W. de Vries, W. de Vries, Y. de Vries.

Verder wil ik Henk Oosterhuis bedanken voor de hulp bij het invoeren van alle telgegevens.

**DRENTSE VOGEL v/H JAAR 2005
BOOMKLEVEF**

Alle gegevens rond de inventarisatie van de boomklever zijn afgerond en we kunnen nu een definitieve eindstand doorgeven. Na telling en controle van alle formulieren is het aantal uitgekomen op 1935 broedpaar!

Met een bijschatting voor de paar atlasblokken die uiteindelijk ongeteld zijn gebleven komt het totaal op 2000-2125.

Een enorme toename sinds de laatste provinciedekkende telling voor de Sovon-atlas in de jaren 1998-2000. Toen kwam de teller uit op een aantal tussen de 583 en 726.

In een tijdsbestek van 30 jaar is de Boomklever in Drenthe van een zeer schaarse tot schaarse broedvogel verandert in een talrijke broedvogel. Op enkele ongeschikte en nagenoeg boomloze streken in het zuiden en oosten van de provincie komt de 'Blauwspecht' nu in de hele provincie voor.

In de nieuwste Drentse Vogels nr. 20 zijn de uitkomsten in een artikel uitgewerkt.

Boomklever (foto: Eelke Schoppers)

De WAD kan terugkijken op een zeer geslaagd eerste jaar van het project. Met elkaar hebben we een geweldige inspanning geleverd door alle Boomklevers in Drenthe nagenoeg in één jaar tijd in kaart te brengen! Iedereen die heeft meegewerkt: Heel hartelijk bedankt!

Remco Drewes, Harold Steendam en Hans Olk

**DRENTSE VOGEL v/H JAAR 2006
WATERSNIP**

Een flink aantal mensen hebben hun waarnemingen van de Watersnip in 2006 al doorgegeven. Veelal ging het om kleine aantallen, 1, 2 of 3 territoria. Van twee plekken werden echt hogere aantallen gemeld. Zo telde Jan Lok er in de Eenerstukken en de Tempelstukken 22 territoria.

Water snip (foto: Anne v.d. Zijpp)

En de Telgroep- Drentse Aa, die van Geelbroek tot aan Glimmen telt, kwam uit op een totaal van 77 broedparen. Daarmee is de Watersnip in het Drentse Aa gebied ook de talrijkste weidevogel. Van de Kievit, de Wulp en de Scholekster werden respectievelijk 60, 46 en 27 territoria gevonden. De tot dusver ingeleverde gegevens tezamen leverden 132 broedpaar op.

Dit is een voorlopig aantal, want nog niet iedereen heeft zijn gegevens ingestuurd. Bij deze dan ook het verzoek om dat te gaan doen, zodat we verder kunnen met de verwerking en de rapportage. BMP-tellers vragen we een kopie van de soortkaart (stippenkaart) van de Watersnip in te sturen.

Graag maken we het beeld van 2006 zo compleet mogelijk, dus ook als je 'maar een Watersnip' had, dan willen we die wel graag meenemen in het overzicht. Aarzel dus niet en stuur je Watersnippen in.

Hans Olk
Coördinator Drentse Vogel van het Jaar

DRENTSE VOGEL v/h JAAR 2007 VOGELS IN DE JENEVERBES

Nadat in 2005 de Drentse Boomklevers onder de loep zijn genomen en in 2006 de Watersnip aan de beurt was, willen we in 2007 eens een heel andere invalshoek pakken, nl. onderzoeken welke vogels gebruik maken van de Jeneverbes.

Dit doen we in nauwe samenwerking met het Jeneverbesgilde. Drentser kan het haast niet. Het Jeneverbesgilde is al een paar jaar bezig met onderzoek naar de Jeneverbes, niet alleen naar het voorkomen maar ook naar de verjonging ervan. Dit leverde ondermeer als uitkomst op dat - in tegenstelling van wat wel gedacht werd - er wel degelijk verjonging plaatsvindt. Niet allen via 'afleggers', maar ook zijn er op diverse plaatsen zaailingen gevonden.

Dit jaar dus vogels die gebruik maken van Jeneverbesstruiken en struwelen. Deze komen voor in bos en hei, maar ook de Jeneverbes die aan de rand van het dorp staat of in de tuin bij de burens kan in het onderzoek betrokken worden.

Jeneverbes bij Koekekan

Het is de bedoeling een flink aantal struwelen, (al dan niet in bos) te inventariseren en tevens

worden er gegevens gevraagd van vogelwaarnemingen bij stuiken op andere plekken. Zo zijn we bijvoorbeeld geïnteresseerd in meldingen van een Merel of Kneu die met nestmateriaal een jeneverbesstruik invliegt. Van een Roodborsttapuit die een solitaire jeneverbes als zangpost of uitkijkpost gebruikt, al nestelt hij in de hei er vlak naast.

Op 22 februari is er een informatieavond voor belangstellenden in Orvelte geweest. Daar is een en ander verteld over de Jeneverbes en ook is het doel en de opzet van het project aan de orde geweest.

Roodborsttapuit (foto: Eelke Schoppers)

Heb je zin om mee te doen? Graag! Er zijn nog heel wat gebieden, waar nog geen teller voor gevonden is.

Voor actuele informatie verwijzen we u naar onze website www.avifaunadrenthe.nl. Daar staat ook een overzicht van gebieden waar we nog graag onderzoek willen doen.

Dat kan op twee manieren. Voor wie zin en tijd heeft, is er de (intensievere) 'struweelinventarisatie'. Wie het wat eenvoudiger wil houden, kan via het waarnemingformulier (bijgevoegd bij deze Nieuwsbrief, maar ook te vinden onder 'Downloads' op onze website) de waarnemingen inzenden.

Doe mee om informatie te vergaren over vogels van deze typische Drentse biotoop !!

Hans Olk
Coördinator Drentse Vogel van het Jaar

**HULP GEVRAAGD:
ONDERZOEK
TREKVOGELS EN KLIMAAT**

Het leidt geen twijfel dat het steeds warmer wordt op aarde: de tien warmste jaren van de afgelopen 1000 jaar hebben alle na 1990 plaatsgevonden. De effecten van deze opwarming zijn in de natuur duidelijk terug te vinden: bomen en planten lopen eerder uit en veel vogelsoorten broeden nu eerder dan 20 jaar geleden.

Het lijkt er dus op dat de natuur zich mooi weet aan te passen aan dat warmere klimaat, maar is die aanpassing wel zo goed? Hadden bomen niet nog meer moeten vervroegen, of juist minder? En is de gevonden vervroeging van de broeddatum van veel vogels wel voldoende om gelijke tred te houden met de ontwikkeling van het voedselaanbod?

Te laat

Er zijn goede aanwijzingen dat het antwoord op die laatste vraag negatief is: vogels lijken hun broeddatum minder te vervroegen dan goed voor ze is. Dit weten we vooral door Nederlands onderzoek aan koolmezen en bonte vliegenvangers. Voor succesvol broeden zijn deze vogels aangewezen op een korte periode dat er veel rupsen aanwezig zijn. Als ze te vroeg broeden, is er weinig voedsel voor hun jongen. Als ze te laat broeden ook. Door de warmere voorjaren is die rupsenpiek de afgelopen 20 jaar vervroegd met maar liefst 15 dagen; de vliegenvangers zijn echter maar 8 dagen eerder gaan broeden.

Het zijn nu vooral de vroegst broedende vliegenvangers die nog jongen produceren die het volgende jaar terugkomen; de laatgeboren jongen vinden we in de zomer na hun geboorte niet meer terug. Als gevolg van klimaatsverandering zijn vliegenvangers ook grotendeels verdwenen uit bossen met een vroege voedselpiek, vooral loofbossen dus.

De reden dat de vliegenvangers niet nog eerder zijn gaan broeden, is gelegen in het feit dat ze in Afrika overwinteren. Daar weten ze uiteraard niet wanneer bij ons de temperatuur in het voorjaar omhoog gaat. Ze gaan daarom altijd op hetzelfde moment weg (klok gestuurd).

In het verleden kwamen ze zodoende gemiddeld op het juiste moment aan. Maar nu het warmer wordt en de rupsenpiek eerder valt, veranderen hun vertrek-, en ook hun aankomstdatum, (nog) niet. Daarom broeden

ze nu te laat en nemen hun aantallen af. Dit is waarschijnlijk niet alleen een probleem van vliegenvangers, maar van veel meer trekvogels die vanuit Afrika hier naartoe trekken.

Nieuwe aanpassingen?

Betekent dit dat die trekvogels gedoemd zijn uit te sterven? Of kunnen ze zich toch aanpassen aan de veranderende omstandigheden? Nieuw onderzoek van de vakgroep Dierecologie van de Rijksuniversiteit Groningen wil op deze vraag een antwoord vinden. Daarbij richten we ons vooral op de mogelijkheid dat vogels die te laat aankomen in hun oorspronkelijke broedgebied, op zoek gaan naar een gebied met een latere voedselpiek. Ze kunnen dit binnen Nederland doen, want sommige bostypen lopen later uit en hebben een latere rupsenpiek dan andere bostypen. Maar ze kunnen ook besluiten om door te vliegen naar Scandinavië, waar het voorjaar later op gang komt. Ons onderzoek zal zich afspelen op twee ruimtelijke schalen:

- we gaan in Zuid-Drenthe in detail onderzoeken hoe bonte vliegenvangers een nieuw gebied uitzoeken, en of dat gekoppeld is aan hun geboortedatum (komen laatgeboren jongen later terug op de broedplaatsen, en zijn het juist die jongen die op zoek gaan naar andere broedgebieden?),
- op Europese schaal gaan we kijken of vliegenvangers zich in warme voorjaren inderdaad naar het noorden bewegen om zo toch op het juiste moment te kunnen broeden in relatie tot het rupsenaanbod.

Onderzoek in Drenthe

Ons Drentse werk willen we groots opzetten, omdat we alleen dan de mogelijkheid hebben om een goede schatting te maken van verplaatsingen van individuele vogels. Daarvoor

willen we minstens 1000 nestkasten gaan ophangen in minstens 10 verschillende terreinen rond het Dwingelderveld, het Drents-Friese Wold en het Fochterlooërveen. In die gebieden willen we alle volwassen vogels vangen en van een aluminium ring met een uniek cijfer voorzien. Ook alle nestjongen krijgen zo'n ring. Wanneer we in het daaropvolgende jaar opnieuw alle vogels vangen, kunnen we uitvinden of vogels zich hebben verplaatst van het ene naar het andere gebied. Tevens gaan we in die gebieden meten wanneer de bomen uitlopen, en wanneer er veel rupsen en andere insecten aanwezig zijn. Zo kunnen we verplaatsingen relateren aan wanneer er veel of juist weinig voedsel is. We verwachten dat vogels eerder geneigd zijn om een nieuw gebied te zoeken als ze te laat aankomen in het voorjaar, of als ze te laat als jong uit het ei zijn gekomen (geprogrammeerd om laat aan te komen?).

Hulp gevraagd

Een dergelijk groot project is nooit alleen te behappen, omdat het veel werk kost om steeds alle nestkasten te controleren en alle vogels te vangen en te ringen. Daarom zijn we op zoek naar een aantal enthousiaste vogelaars die hier de komende jaren in hun vrije tijd aan mee willen werken. Deze vrijwilligers zullen verantwoordelijk zijn voor het controleren van nestkasten in een bepaald terrein en voor het vangen en ringen van de bonte vliegenvangers die in de kasten broeden. We vragen van deze mensen of ze tussen 25 april en 10 juni elke week alle nestkasten controleren. In de periode 15 mei -20 juni moeten de ouders worden gevangen. Daarvoor hebben we een eenvoudig valletje dat in de nestkast kan worden geplaatst. Tegelijkertijd kunnen ook de jongen worden geringd. Wij zorgen voor de nestkasten, de ringen, de vergunningen en het overige benodigde materiaal. En natuurlijk bieden wij enthousiaste begeleiding bij dit onderzoek en zullen we de medewerkers steeds laten delen in onze bevindingen.

Christiaan Both & Rob G. Bijlsma

Adress:

Christiaan Both

Vakgroep Dier ecologie

Centrum voor Ecologische en Evolutionaire
Studies, Rijksuniversiteit Groningen

Postbus 14

9750 AA Haren

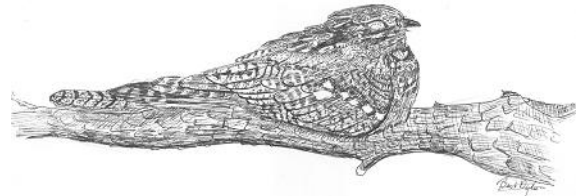
C.Both@rug.nl

HET JAAR VAN.... DE NACHTZWALUW

Het jaar 2007 is door SOVON uitgeroepen tot het Jaar van de Nachtzwaluw. De Nachtzwaluw is een soort die sinds eind jaren negentig bezig is met een comeback.

Eerst vooral in Brabant en de Veluwe maar recent ook in Drenthe. Landelijk broeden er ca 1200-1400 paren.

Het jaar van de Nachtzwaluw is een uitgelezen kans om een aantal potentiële broedgebieden in Drenthe eens goed onder de loep te nemen. Samen met Noord-Brabant, de Veluwe en Salland behoort onze provincie tot de bolwerken van Nederland.

Nachtzwaluw (tek en ing: Bert Dijkstra)

Doel

De belangrijkste doelstellingen van het onderzoek zijn:

- het verkrijgen van een landelijk totaalbeeld van aantallen en verspreiding
- extra aandacht voor witte gebieden
- achterhalen oorzaak van herstel

Om uitspraken te kunnen doen over de oorzaak van het herstel zal tellers gevraagd worden een korte beschrijving te geven van de terreinomstandigheden.

Telmethode

Inventarisatie

Twee tellingen: 15 mei-30 juni en 1 juli-10 augustus.

In schemer en tijdens rustige, zwoele nachten. Vooral 's avonds (begin zang 10-70 minuten na zonsondergang, het vroegst bij bewolkt, het laatst bij helder weer), eventueel 's ochtends (einde zang 60-30 minuten voor zonsopkomst).

Methode

Nadruk op zang, roep en alarm; vliegende vogels noteren indien ze boven vermoedelijke broedplaats roepen ('koeiek').
Gebruik recorder kan territoriale activiteit stimuleren, maar pas op voor overdadig gebruik i.v.m. verstoring.

Bijzonderheden

Wees alert op verplaatsingen, in het bijzonder bij recordergebruik. Solitaire paren reageren vaak niet op recorder en zijn soms opmerkelijk stil. Ze ratelen rond een uur na zonsondergang enkele minuten spontaan.

Waar tellen?

In Drenthe worden enkele belangrijke broedgebieden jaarlijks geteld in het kader van BMP of LSB. Enkele belangrijke gebieden zijn bijvoorbeeld het Bargerveen, Boswachterij Dwingeloo, Berkenheuvel en de Boswachterijen Odoorn en Smilde.

Over het algemeen zijn dit grotere heideterreinen of bossen op stuifzandgronden met afwisselend kleine heideterreinen.

De Nachtzwaluw is bezig met een opmars en duikt de laatste jaren ook op in kleinere heidegebieden of op kleine kaalkappen in boswachterijen. Vrij recent doken Nachtzwaluwen bijvoorbeeld op in de Hooge Stoep (Gees), Bankenbosch (Veenhuizen), Gasterense Duinen, Het Balloerveld, het Grote Zand bij Hooghalen en de Hiemstrastaete. Het kan dus zeker lonend zijn om ook kleine terreinen te onderzoeken.

Wat dat betreft kent Drenthe veel potentiële broedgebieden die de afgelopen jaren niet of onvoldoende onderzocht zijn.

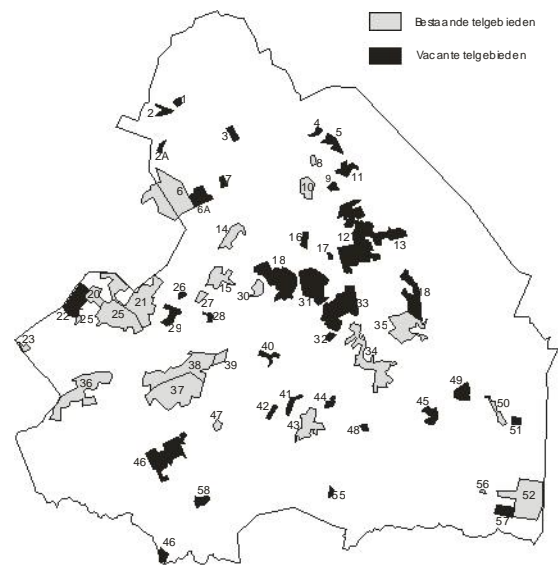
Speciale aandacht verdienen in ieder geval de grote boswachterijen in Midden-Drenthe en de Hondsrug. Voor deze gebieden beschikken we helaas niet altijd over Nachtzwaluw-tellers.

Uit broedvogelkarteringen van SOVON in de periode 1998-2004 is gebleken dat er verspreid in deze boswachterijen wel degelijk nachtzwaluwen kunnen voorkomen. Vermoedelijk is de broedvogelpopulatie hier recent ook toegenomen.

Op het eerste gezicht lijkt inventariseren van een gehele boswachterij een flinke kluit, maar bedenk dat Nachtzwaluwen vrijwel uitsluitend

in heideterreinen, op kaalkappen en langs brede zandwegen zitten. Bezoeken kunnen zich dus beperken tot deze delen.

Vacante boswachterijen die zeker geïnventariseerd moeten worden zijn Gieten-Borger, Hooghalen, Grollo, Schoonloo, Schoonoord, Exloo en Ruinen.

Figuur 1. Ligging telgebieden in kader van het Jaar van de Nachtzwaluw

In tabel 1 en figuur 1 is een overzicht opgenomen van broedgebieden die in 2007 geteld gaan worden en van de meest belangrijke vacante gebieden.

Meedoen?

De kans is groot dat er bij jou in de buurt een vacant telgebied is. Voor iemand die houdt van wandelen tijdens zwoele zomeravonden onder het genot van baltsende houtsnippen, roepende jonge Ransuilen maar vooral snorrende Nachtzwaluwen is dit een uitgelezen kans om mee te doen.

Tellers kunnen zich melden bij de Districtscoördinator. En wie het eerst komt het eerst maalt. Tellers ontvangen nadere instructies.

Bert Dijkstra
Districts coördinator SOVON

Tabel 1. Overzicht (potentiële) broedgebieden van de Nachtzwalw (zie opm. onderaan)

Gebied	BMP/Z-gebie d	Vacant
Noorder Duinen		+
Amerika/Zuursche Duinen		+
Eenerveen		+
Noordsche veld		+
Kniphorstbos (De Strubben)		+
Zeegse Duinoord		+
Fochteloerveen	+	
Esmeer		+
Tonckensbosch		+
Gasterse duinen	+	
Eexterveld		+
Balloerveld	+	
Landgoed ten Borgh		+
Boswachterij Gieten		+
Drouwenezand		+
Witterveld	+	
Hijkerveld	+	
Westerse Veld van Rolde		+
Rolderveld		+
Boswachterij Hooghalen		+
Boswachterij Exloo		+
Doldersummerveld	+	
Wapserveld-Berkenheuvel	+	
Boschoord/Vledderhof/-veld	+	
Nijensleekerveld	+	
Boswachterij Smilde	+	
Koelingsveld	+	
Smilder Oosterveld		+
Zuid Hijkerzand	+	
Brunstingerplassen		+

ebie d	BMP/Z-gebie d	Vacant
Leggelderveld		+
Heuvingerzand		+
Boswachterij Grolloo		+
Orvelterzand		+
Boswachterij Schoonlo		+
Boswachterij Sleen	+	
Boswachterij Odoorn	+	
Ooster & Westertzand	+	
Dwingelderveld	+	
Boswachterij Dwingeloo	+	
Ter Horsterzand	+	
Scharreveld-Holtherzand		+
Matinger- en Balingerzand		+
Hullenzand-Lentsche Veer		+
Boswachterij Gees	+	
De Palms Meppen		+
Noordbargerbos		+
Boswachterij Echten		+
Boerenveensche Plassen	+	
De Klencke		+
Emmerdennen		+
Oosterse & Westerse bos	+	
Berkenrode		+
Bargerveen	+	
Nolderveld		+
Dalerpeel		+
De Witten (Coevorden)		+
Van Griendtsveen (Erica)		+
Oosteindsche Landen	+	
Steenberger Oosterveld		+

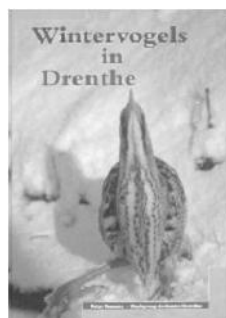

Be ek dal Drentse Aa nabij Oude molen (foto: Sjoerd Boonstra)

WAT IS DE WERKGROEP AVIFAUNA DRENTHE?

De Stichting Werkgroep Avifauna Drenthe is op 28 juni 1977 opgericht met als doel het organiseren en stimuleren van ornithologisch veldonderzoek voor wetenschappelijke doeleinden en ten dienste van vogel- en natuurbescherming, speciaal in de provincie Drenthe. Daarnaast is publicatie van de resultaten van het door de

WAD georganiseerde en gestimuleerde onderzoek een belangrijke doelstelling en heeft de WAD de functie van SOVON-districtsraad op zich genomen.

In 1982 heeft de WAD, in samenwerking met de provincie Drenthe, het boek 'Vogels van Drenthe' uitgegeven. Met 'Broedvogels van de provincie Drenthe', in 1996, hebben WAD, SOVON en de provincie Drenthe opnieuw samengewerkt. 'Wintervogels in Drenthe', een boek over vijf jaar wintertellingen in januari (1995-1999), is de nieuwste uitgave van de WAD. Dit boek verscheen eind 2001.

De WAD biedt vogelaars de gelegenheid om in het periodiek 'Drentse Vogels' verslag te doen van hun onderzoek in Drenthe. In de loop van de jaren heeft dit blad bij vogelonderzoekers in binnen en buitenland een uitstekende reputatie opgebouwd. Iedereen die de WAD wil steunen kan dit in de eerste plaats doen door mee te werken aan de diverse vogelonderzoeken. Ook kan iedereen donateur worden voor € 12,00 per jaar (organisaties betalen € 24,00 per jaar). Donateurs ontvangen automatisch 'Drentse Vogels' na uitkomen en betaling van contributie. U kunt zich als donateur aanmelden door overmaking van het verschuldigde bedrag op gironummer 3870292 t.n.v. Werkgroep Avifauna Drenthe te De Kiel onder vermelding van 'nieuwe donateur'.

BESTUURSLEDEN EN COÖRDINATOREN VAN DE

Sjoerd Boonstra – voorzitter / WAD -web site / Nieuwsbrief

Grasbeemd 19, 9403 MH Assen (tel.: 0592 – 40 91 85; e-mail: s.boonstra@hccnet.nl)

Remco Drewes – secretaris / ledenraad SOVON

De Hilde 44, 9472 WG Zuidlaren (tel.: 050 – 311 23 82; e-mail: r.drewes@home.nl)

Jaap Ruiter – penningmeester

Kwekebosweg 2, 7849 TA De Kiel (tel.: 0591 – 38 20 70)

Bert Dijkstra – districtscoördinator SOVON / redactie Drentse Vogels

Burgemeester Jollesstraat 11, 9401 LD Assen (tel.: 0592 – 31 02 14)

SOVON, district 4, Antwoordnummer 2505, 6573 ZX Beek-Ubbergen

Agaath Kooi – coördinator wintertellingen

Hesselterbrink 396, 7812 EK Emmen (tel.: 0591 – 64 15 04; e-mail: agaathkooi@versatel.nl)

Hans Olk – coördinator Drentse vogel van het jaar

Doevenkamp 32, 9401 MD Assen (tel.: 0592 – 31 53 63)

René Oosterhuis – coördinator midwinter watervogeltelling

Nijenoertweg 131, 9351 HR Leek (tel.: 0594 – 51 01 02)

Eelke Schoppers – coördinator BSP -nb / beheer waarnemingenarc hief

Entinge 21, 9472 XJ Zuidlaren (eelke.schoppers@planet.nl)

Harold Steendam – coördinator ganzen- en zwanentelling

Ronkelskamp 21, 9468 EM Annen (tel.: 0592 – 27 38 45)